

Др Драган Јовашевић,*
Редовни професор Правног факултета,
Универзитет у Нишу

ОРИГИНАЛАН НАУЧНИ ЧЛАНАК

doi:10.5937/zrpfni1672071J

UDK: 343.272

Рад примљен: 16.01.2016.

Рад прихваћен: 02.02.2016.

ПРИМЕНА МЕРЕ БЕЗБЕДНОСТИ ОДУЗИМАЊА ПРЕДМЕТА**

Апстракт: У сузбијању и спречавању криминалитета уопште, а нарочито имовинског криминалитета, који данас преовладава у структури савременог криминалитета, сва модерна кривична законодавства предвиђају систем различитих кривичних санкција и других мера. Међу њима се по својој природи, карактеру, дејству и значају издвајају имовинске кривичне санкције и мере. С обзиром на специфичан карактер имовинских кривичних дела и личности њихових учинилаца предвиђена је специфична кривична санкција – мера безбедности одузимања предмета, која, поред репресивног, има и изузетно превентивно дејство. Овај рад управо разматра појам, обележја, концепцију, карактеристике и начин изрицања и извршења ове имовинске мере безбедности сходно решењима из Кривичног законика Републике Србије и упоредног кривичног законодавства.

Кључне речи: имовински криминалитет, кривичне санкције, мере безбедности, одузимање предмета, кривично дело.

---

* jovas@prafak.ni.ac.rs

** Рад је резултат истраживања на пројекту „Заштита људских и мањинских права у европском правном простору“ који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

1. Уводна разматрања

Од свог настанка под утицајем учења позитивне и социолошке школе кривичног права, а после увођења у позитивно законодавство 1902. године доношењем Кривичног законика Краљевине Норвешке, мере безбедности представљају посебну врсту кривичних санкција¹ које се могу изрећи свим учиниоцима кривичног дела: пунолетном или малолетном лицу, физичком или правном лицу, лицу које је скривљено или без кривице извршило кривично дело. Ово су најбројније мере у систему кривичних санкција, изразито специјално-превентивног карактера, у оквиру кога заузимају истакнуто место по врстама, обиму примене, карактеру, сврси, садржини, природи и дејству.

Мере безбедности као специфичне кривичне санкције садрже следеће карактеристике: а) оне су средство за заштиту друштва од криминалитета специјално превентивног карактера, б) то су мере којима се учиниоцу кривичног дела одузимају или ограничавају одређена права и слободе; оне се примењују против и мимо воље учиниоца кривичног дела, што указује на њихов принудни карактер, в) прописане су у закону, г) изриче их суд у законом предвиђеном поступку и д) основ њихове примене јесте постојање опасног стања (темибилитет или перикулзитет) код учиниоца дела које се испољава у могућности поновног вршења кривичног дела. Из ових карактеристика произилази да су мере безбедности средство за заштиту друштва од криминалитета предвиђене у закону које изриче суд у законом предвиђеном поступку учиниоцу кривичног дела због његовог опасног стања испољеног кривичним делом и које се састоје у одузимању или ограничавању његових слобода и права.

Примена мера безбедности заснива се на постојању посебног стања опасности које учинилац носи у себи, а које може бити проузроковано биопсихичким или социјалним факторима. То опасно стање представља својство учиниоца кривичног дела. Према члану 78 Кривичног законика Србије (КЗ) сврха мера безбедности у оквиру опште сврхе кривичних санкција јесте да се отклоне стања или услови који могу утицати да учинилац убудуће не врши кривична дела (Лазаревић, 2005: 252–253). Међутим, мере безбедности се не могу применити према лицу код кога постоје таква опасна стања или услови, све док он не учини кривично дело предвиђено у закону, а које произилази из тог опасног стања. Према томе, мере безбедности се могу применити тек пошто је извршено кривично

---

1 Ове мере под називом здравствено-заштитне мере уводи Кривични законик Краљевине Југославије 1929. године, одакле их преузима Општи део Кривичног закона 1947. године.

дело, тј. *post delictum*, а не само на основу постојања опасног стања, тј. *ante delictum*. То значи да се мерама безбедности остварује специјална превенција.

2. Појам и врсте мера безбедности

Будући да савремена кривична законодавства предвиђају више различитих мера безбедности, теорија познаје њихове различите поделе, међу којима се посебно истичу следеће: 1) у односу на то да ли се учиниоцу кривичног дела одузима слобода кретања или не, мере безбедности се деле на: а) мере којима се одузима слобода кретања (где спадају различите медицинске мере институционалног карактера) и б) мере којима се не одузима слобода кретања; 2) зависно од добра које се погађа применом мере безбедности, оне се деле на: а) личне мере – којима се учинилац лишава или ограничава у личним слободама и правима (забрана вршења позива, делатности и дужности, забрана управљања моторним возилом, протеривање странца из земље) и б) стварне мере – којима се учинилац лишава или ограничава у стварним, имовинским слободама и правима (одузимање предмета); 3) према карактеру дејства, мере безбедности се деле на: а) елиминаторне мере – којима се учинилац лишавањем слободе кретања елиминира из друштва чиме се постиже ефикасна заштита друштвених добара од таквог лица, б) васпитне мере – које се састоје у примени медицинских, психолошких, педагошких и других поступака према учиниоцу кривичног дела и в) превентивне мере – којима се учинилац ограничава у одређеним правима или делатностима која је претходно злоупотребио за вршење кривичних дела како би се предупредило да их поново злоупотреби; 4) према временском трајању, мере безбедности се деле на: а) временски одређене мере – којима се учинилац за у судској одлуци одређено време лишава или ограничава одређених права или слобода и б) временски неодређене мере – за које се у моменту изрицања не зна унапред колико ће дуго времена бити примењиване; и 5) према категорији учинилаца кривичних дела, мере безбедности се деле на: а) мере које се могу изрећи сваком учиниоцу сваког кривичног дела и б) мере које се изричу одређеним учиниоцима која имају посебна психичка стања и степен душевне поремећености.

Позитивно кривично право Србије познаје више мера безбедности (члан 79 КЗ). То су: 1) обавезно психијатријско лечење и чување у здравственој установи, 2) обавезно психијатријско лечење на слободи, 3) обавезно лечење наркомана, 4) обавезно лечење алкохоличара, 5) забрана вршења позива, делатности и дужности, 6) забрана управљања моторним

возилом, 7) одузимање предмета, 8) протеривање странца из земље, 9) јавно објављивање пресуде, 10) забрана приближавања и комуникације са оштећеним и 11) забрана присуствовања одређеним спортским приредбама.

Мере безбедности су врсте кривичних санкција које се могу изрећи само учиниоцу кривичног дела ако су за то у конкретном случају испуњени законом предвиђени услови. Законик о кривичном поступку² у глави двадесет првој под називом „Поступци за изрицање мера безбедности“ у чл. 521–536 прописује посебне врсте кривичних поступака у којима се могу изрицати ове кривичне санкције. За примену мера безбедности се у правној теорији истиче да су оне ограничене принципом сразмерности. Овај принцип захтева да се код сваке мере безбедности: а) утврди да ли је она примерена остварењу циља специјалне превенције у конкретном случају, б) да се не изриче тежа мера ако се иста сврха може остварити блажом мером безбедности и в) трајање мере безбедности је у функцији прокламоване сврхе, па њено трајање престаје када је та сврха остварена.

Изрицање мера безбедности је, по правилу, факултативно. Наиме, и кад су испуњени законски услови, суд није дужан да изрекне ове мере, осим у случају примене медицинских, куративних мера: а) обавезно психијатријско лечење и чување у здравственој установи, б) обавезно психијатријско лечење на слободи, в) обавезно лечење наркомана и г) обавезно лечење алкохоличара. У одређеним случајевима у посебном делу Кривичног законика код појединих кривичних дела је прописано: а) обавезно одузимање предмета: опојних дрога, оружја, предмета који су произведени кривичним делима против интелектуалне својине и б) забрана управљања моторним возилом код тешких дела против безбедности јавног саобраћаја.

Учиниоцу кривичног дела суд може да изрекне једну или више мера безбедности (кумулација мера). Обавезно психијатријско лечење и чување у здравственој установи и обавезно психијатријско лечење на слободи се изричу неурачунљивим учиниоцима кривичног дела (односно противправног дела, које је у закону предвиђено као кривично дело). Уз ове две мере се такође могу изрећи следеће мере безбедности: а) забрана вршења позива, делатности и дужности, б) забрана управљања моторним возилом и в) одузимање предмета. Битно смањено урачунљивом учиниоцу кривичног дела се такође могу изрећи мере: а) обавезно психијатријско лечење и чување у здравственој установи и б) обавезно психијатријско лечење на слободи, али не самостално, већ уз казну или уз условну осуду.

---

2 *Сл. гласник РС*, 72/11, 101/11, 121/12, 32/13, 45/13 и 55/14.

Мере безбедности се, по правилу, изричу уз друге кривичне санкције: а) казну, б) условну осуду, в) судску опомену, г) васпитну меру и д) казну малолетничког затвора. Уз казну, условну осуду, судску опомену или у случају када је учинилац кривичног дела ослобођен од казне могу се изрећи следеће мере безбедности: а) обавезно лечење наркомана, б) обавезно лечење алкохоличара, в) забрана вршења позива, делатности и дужности, г) забрана управљања моторним возилом, д) одузимање предмета и ђ) јавно објављивање пресуде. И коначно, мера протеривања странца из земље може се изрећи ако је учиниоцу кривичног дела изречена казна или условна осуда. Мере: а) забрана приближавања и комуникације са оштећеним и б) забрана присуствовања одређеним спортским приредбама, могу се изрећи ако је учиниоцу изречена новчана казна, рад у јавном интересу, одузимање возачке дозволе, условна осуда и судска опомена. Уз васпитне мере и казну малолетничког затвора могу се изрећи све мере безбедности, осим забране вршења позива, делатности и дужности (с тим што се мере: а) обавезног лечења наркомана и б) обавезног лечења алкохоличара, не могу изрећи уз васпитну меру упозорења и усмеравања). Учиниоцу кривичних дела у стицају се може изрећи једна или више мера безбедности ако су претходно утврђене за било које од кривичних дела у стицају. Уз меру безбедности се може изрећи и мера одузимања имовинске користи прибављене кривичним делом.

Мере безбедности могу да застаре, и то: 1) обавезно психијатријско лечење и чување у здравственој установи, обавезно психијатријско лечење на слободи, обавезно лечење наркомана, обавезно лечење алкохоличара и одузимање предмета када протекне пет година од дана правноснажности одлуке којом су те мере изречене; и 2) забрана вршења позива, делатности и дужности, забрана управљања моторним возилом и протеривање странца из земље када протекне време за које су те мере изречене. За две новоуведене мере безбедности: а) забрана приближавања и комуникације са оштећеним и б) забрана присуствовања одређеним спортским приредбама, закон ништа не каже у погледу наступања њихове застарелости. На одређене мере безбедности: а) забрана вршења позива, делатности и дужности, б) забрана управљања моторним возилом и в) протеривање странца из земље делују и амнестија и помиловање, с тим што се применом амнестије ове мере безбедности могу укинути, док се помиловањем ове мере могу укинути или се може одредити њихово краће трајање.

3. Одузимање предмета

3.1. Историјски развој мере одузимања предмета у Србији

Први писани правни споменици на подручју данашње Републике Србије: Душанов законик из 1349. и 1354. године, Закон проте Матеје Ненадовића из 1804. године и Карађорђево Криминално законик из 1807. године, не познају одузимање предмета као врсту кривичне санкције према учиниоцима кривичних дела. Први пут је ова специфична санкција уведена у домаћи правни систем доношењем Криминалног (Казнитељног) законика из 1860. године.

Наиме, Криминални (Казнеитељни) законик за Књажество Србију (Николић, 1990: 204) у глави првој под називом „О казнама“, у члану 35, прописивао је да се „кривац може осудити да му се одузму оне ствари које је кривичним делом начинио или којима се за то кривично дело послужио или их је за то наменио ако су оне у његовој својини или својини лица који су му саучесници“. Овако одузете ствари ће се уништити, на „ползу земаљску обратити“, чак и у случају ако кривац умре пре него што је донета пресуда постала извршна.

Кривични законик Краљевине Југославије из 1929. године (Чубински, 1934: 177–178) у глави четвртој под називом „Мере безбедности“, у члану 59, прописује меру одузимања извесних предмета. Применом ове мере безбедности (чиме овај Законик први пут одређује и њену правну природу) одузимају се предмети који су постали каквим кривичним делом или који су били употребљени или су били намењени за извршење каквог кривичног дела. Ови предмети се одузимају од учиниоца кривичног дела или другог учесника под условом да су њихова својина и се то чини у корист Фонда за подизање и поправљање казних завода, завода за васпитање и поправљање и завода за извршење мера безбедности. Њихово одузимање се спроводи у поступку сходно члану 425 Законика о кривичном судском поступку, као и привремено одузимање предмета који у истрази могу послужити као доказ, при чему се ови предмети одузимају од власника или других лица (држалаца). На овај начин одузети предмети се предају „криминалном музеју“, ако су оруђа или предмети за то подесни, уништавају или се чине неупотребљивим, или се продају на најближој судској јавној продаји.

Кривични законик ФНРЈ из 1951. године³ у систему мера безбедности предвиђених у глави петој, у члану 62, предвиђа одузимање предмета.

---

3 Сл. лист ФНРЈ, 13/51.

Ова мера се састоји у одузимању предмета који су били употребљени или су били намењени или су настали извршењем кривичног дела, ако су својина учиниоца. Но, ови се предмети могу одузети и ако су својина других лица, ако то захтевају интереси опште безбедности или разлози морала. Одузети предмети постају општенародна имовина, па се с обзиром на њихову природу предају криминалистичком музеју или се уништавају. По правилу, ова је мера факултативног карактера, али се законом може прописати и њено обавезно изрицање (Радовановић, 1975: 304–305).

Кривични закон СФРЈ из 1976. године⁴ који је са различитим изменама и допунама остао на снази до доношења Кривичног законика Републике Србије (КЗ) из 2005. године, у глави петој под називом „Мере безбедности“, у члану 69, предвиђа одузимање предмета. Сходно законском решењу овом мером се одузимају предмети који су употребљени или су били намењени за извршење кривичног дела или који су настали извршењем кривичног дела ако су својина учиниоца. Но, ови се предмети могу одузети (факултативно) и ако нису у својини учиниоца, ако то захтевају интереси опште безбедности или разлози морала, али се тиме не дира у право трећих лица на накнаду штете од учиниоца. Законом се такође може одредити и обавезно одузимање предмета.

3.2. Мера одузимања предмета у позитивном праву Србије

Одузимање предмета је специфична и једина стварна мера безбедности у савременом кривичном праву Србије, предвиђена у глави шестој под називом „Мере безбедности“, у члану 87, Кривичног законика. Она се састоји у одузимању предмета који је био намењен или употребљен за извршење кривичног дела или који је настао извршењем кривичног дела⁵. У теорији, али и у упоредном кривичном законодавству (Кривични законик Савезне Републике Немачке у седмом одељку, у чл. 73–76а)⁶ има схватања према којима би природи и сврси ове мере безбедности више одговарао карактер посебне кривичноправне мере *suī generis* заједно са мером одузимања имовинске користи која је прибављена кривичним делом (Novoselec, 2004: 435).

---

4 Сл. лист СФРЈ, 44/76.

5 Судска пракса бележи да су применом ове мере одузимани следећи предмети: пиштољ рођака који је учинилац неовлашћено носио (решење Окружног суда у Београду Кж. 757/2003); опојне дроге, отрови, оружје и средства за фалсификовање (пресуда Врховног суда Србије Кж. Ок. 7/2005); рачунар без обзира што није власништво учиниоца јер се на њему налазио снимак 160 фотографија порнографске садржине који се односе на малолетницу стару 12 година (пресуда Врховног суда Србије Кж. 453/2006).

6 StGB, Strafgesetzbuch, 50. Auflage, Munchen, 2012, str.49–51.

Указујући на хетерогеност правне природе ове мере, неки аутори сматрају да би њу требало сместити у правне последице осуде (Вашић, 1998:463) јер се ради о мери казненог карактера која је, истина, везана за извршено кривично дело, али се за њену примену не захтева опасност и она има другачији циљ (сврху) него друге мере безбедности. Ова мера је одавно позната у кривичном праву као споредна (допунска) казна, па је чак и данас задржала карактер казне (Томић, 1990: 202–206), јер је њен циљ одмазда (репресија), а садржина – одузимање одређеног имовинског права чија је примена у одређеним ситуацијама обавезна (као што је случај са казнама). Будући да постоје различити основи за одузимање предмета, у теорији има схватања да је одузимање предмета истовремено и мера безбедности и казна јер обједињује елементе обе врсте кривичних санкција (Таховић, 1956: 224), односно да је то посебна судска мера која се изриче у јавном интересу (Кокољ, Лазин, 1986: 102).

Управо због спорне правне природе ове кривичноправне мере, она је у новом Казненом закону Хрватске из 2011. године⁷ предвиђена чланом 79 као кривичноправна мера *sui generis*. Ради се о мери која се најчешће не изриче само на основу опасности учиниоца, нити на основу опасности одузетих предмета, већ када је то потребно ради заштите опште сигурности, јавног поретка или из моралних разлога (Павишић, Grozdanić, Veić, 2007: 262–264). Под овим средствима се подразумевају средства било које врсте, материјална или нематеријална, покретна или непокретна, имовинска или неимовинска, као и правни документи којима се доказују права на тим средствима (Turković et al., 2013: 117). То су, управо, предмети чије одузимање обавезно предвиђају члан 12, став 1б и члан 2(д) Конвенције ОУН против транснационалног организованог криминала из 2000. године (Палермо Конвенција).

Применом ове мере одузимају се две врсте предмета. То су:

1) предмети који су употребљени или су намењени за извршење кривичног дела – *instrumenta sceleris* (средства злочина). Овде се ради о предметима којима се учинилац послужио као средством за извршење кривичног дела и која се налазе у каузалној вези са наступелом последицом. То су предмети којима је предузета радња извршења или кажњива припремна радња, односно којима је покушано извршење кривичног дела. Предмети који су намењени за извршење кривичног дела су они предмети којима је учинилац намеравао да изврши планирано кривично дело, које је сам израдио или их је набавио у ову сврху (Срзентић, Стајић, Лазаревић, 1994: 379) и

⁷ *Narodne novine Republike Hrvatske*, 125/11, 144/12, 56/15 и 61/15.

2) предмети који су настали извршењем кривичног дела – *producta sceleris* (производи злочина). Овде се не ради о предметима који представљају корист до које је учинилац дошао извршењем кривичног дела, у ком случају се примењује посебна кривичноправна мера одузимања имовинске користи, већ се ради о предметима који су настали у самом поступку извршења кривичног дела. Сврха примене ове мере је изразито превентивног карактера како би се спречило вршење кривичних дела тим предметима у будућности (Horvatić, 2003: 242–243).

У пракси се код примене ове мере поставило као спорно питање да ли одређени предмети спадају у предмете који су употребљени за извршење кривичног дела, нпр. моторно возило које је употребљено у току вршења кривичног дела. У овом случају је Врховни суд Србије у пресуди број Кж.820/87 заузео становиште да путничко возило које је учинилац користио за одлазак на место извршења крађе не представља предмет употребљен за извршење кривичног дела јер се у смислу примене ове мере безбедности мора радити о предметима помоћу којих је дошло до извршења кривичног дела, а који су, по правилу, такви да по својој природи могу да служе том циљу. То морају бити предмети чија је употреба најуже повезана са законом одређеном радњом извршења конкретног кривичног дела. Ако је пак предмет послужио за предузимање припремних радњи или радњи које су уследиле после извршења кривичног дела, а иначе се не ради о предмету који се по правилу користи за извршење кривичног дела, онда се и не може радити о предмету који је употребљен за извршење кривичног дела (Стојановић, 2002: 120).

Раније је за примену ове мере безбедности било потребно да се ради о предметима који су били у својини учиниоца кривичног дела, што је последњим законским решењем брисано. Да би се ови предмети могли одузети од учиниоца кривичног дела потребно је испуњење следећих алтернативно законом одређених услова (Јовашевић, 2010: 215): а) да постоји опасност да ће се одређени предмет поново употребити за извршење кривичног дела и б) да је ради заштите опште безбедности или из моралних разлога неопходно одузимање предмета (Pavišić, Grozdanić, Veić, 2007: 262–263). Предмети чије одузимање захтевају разлози опште безбедности су они предмети који су опасни, па се иначе и не налазе у слободном промету, али чија употреба може да доведе у опасност живот и тело људи и сигурност њихове имовине (експлозив, отрови, оружје). Разлози морала (Радовановић, 1975: 305) захтевају да се одузму предмети који негативно утичу на јавни морал или његов развој (порнографски списи).

Предмети ће се одузети чак у случајевима када кривични поступак није завршен пресудом којом се оптужени оглашава кривим или решењем о изрицању мере безбедности обавезног психијатријског лечења. У чл. 535–536 Законика о кривичном поступку (ЗКП) је прописан посебан поступак за примену мере безбедности одузимања предмета. Решење о одузимању предмета доноси суд који је и донео одлуку у првом степену. Оно се доставља и власнику предмета (ако је познат) који има право жалбе (члан 536, став 2 ЗКП).

Изрицањем ове мере се не дира у права трећих лица на накнаду штете од учиниоца (Grozđanić, Škorić, Martinović, 2013: 258). Одузимање предмета је, по правилу, факултативно, али закон може одредити и обавезно одузимање предмета код појединих кривичних дела: члан 185 КЗ – предмети порнографске садржине, члан 223 КЗ – фалсификовани новац, члан 224 КЗ – лажне хартије од вредности, члан 225 КЗ – лажне платне картице, члан 226 КЗ – лажни знакови за вредност, члан 227 КЗ – средства за фалсификовање новца, хартија од вредности, знакова за вредност или платних картица итд.

Законом (Ђорђевић, Ђорђевић, 2014: 106) се такође и одређује обавезно уништавање одузетих предмета (члан 87, став 3 КЗ). Другачије решење – факултативно уништавање одузетих предмета – када то зависи од могућности њиховог поновног економског, културног, образовног, научног или уметничког искоришћавања прописује члан 69, став 2 Кривичног законика Швајцарске конфедерације⁸.

Од ове мере безбедности треба разликовати привремено одузимање: а) предмета и исправа који су у вези са сврхом претресања стана и других просторија и б) ствари непознатог власника из чл. 153–154 ЗКП. То је мера обезбеђења материјалних доказа у кривичном поступку. Ови се предмети одузимају од учиниоца кривичног дела или других лица на одређено време ради доказивања чињеница које су у вези са сврхом претресања, а по завршетку кривичног поступка или раније враћају се власницима. Предмети непознатог власника се враћају у року од годину дана лицу које докаже своје власништво или се продају по одредбама извршног поступка (ако се власник не јави или ако се ради о ствари која је подложна квару или је њено чување везано са знатним трошковима), а добијени новац се уноси у буџет Републике Србије.

---

8 *Schweizerisches Strafgesetzbuch, StGB, 7. Auflage, Liberalis Plus, Zurich, 2013, str. 53.*

4. Одузимање предмета у упоредном кривичном праву

Одузимање предмета као посебну имовинску кривичноправну меру познају и бројна савремена кривична законодавства. Но, различита су решења правне природе и карактера ове мере. Тако се одузимање предмета јавља у више облика као што су: 1) мера безбедности, 2) казна и 3) посебна кривичноправна мера *sui generis*.

Као мера безбедности, одузимање предмета се јавља у следећим законодавствима:

У Босни и Херцеговини одузимање предмета је мера безбедности (члан 74 Кривичног закона БИХ⁹, члан 78 Кривичног закона Федерације БИХ¹⁰, члан 78 Кривичног закона Брчко Дистрикта БИХ¹¹ и члан 62 Кривичног закона Републике Српске¹²) којом се одузимају предмети које је учинилац у целини или делимично употребио или наменио као средство за извршење кривичног дела или предмети који су настали извршењем кривичног дела ако су у својини учиниоца. Они се одузимају и када нису у својини учиниоца кривичног дела ако постоји опасност да ће поново бити употребљени за вршење кривичних дела или када је то у циљу заштите опште безбедности или из моралних разлога преко потребно (апсолутно неопходно), али се тиме не дира у право трећих лица на накнаду штете од учиниоца. Одузимање предмета може бити обавезно и факултативно (Бабић, Марковић, 2008: 458–460).

У Црној Гори је одузимање предмета мера безбедности из члана 75 Кривичног законика¹³. Њеном применом се од учиниоца одузимају предмети који су употребљени или су намењени за извршење кривичног дела или предмети који су настали извршењем кривичног дела под условом да су у његовој својини. Уколико то није случај, ови предмети се одузимају и од других физичких или правних лица само ако то захтевају разлози безбедности људи или имовине, разлози морала или ако и даље постоји опасност да ће они бити употребљени за извршење кривичног дела, али се тиме не дира у право трећих лица на накнаду штете од учиниоца. Примена ове мере безбедности је факултативног карактера, али се законом може

---

9 *Sl. glasnik Bosne i Hercegovine*, 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 8/10, 47/14, 22/15 и 40/15.

10 *Sl. novine Federacije Bosne i Hercegovine*, 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14 и 76/14.

11 *Sl. glasnik Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine*, 33/13.

12 *Sl. glasnik Републике Српске*, 49/03, 108/04, 37/06, 70/06, 73/10, 1/12 и 67/13.

13 *Sl. list Crne Gore*, 70/03, 47/06, 40/08, 25/10, 32/11, 40/13 и 18/15.

одредити и обавезно одузимање предмета у појединим случајевима (Lazarević, Vučković, Vučković, 2004: 193–195).

У Словенији је одузимање предмета предвиђено као мера безбедности у члану 69 Казнеског законика¹⁴. Ову меру суд изриче уз казну, условну осуду, судску опомену или ослобођење од казне. Њеном применом се одузимају предмети који су употребљени или су били намењени за извршење кривичног дела или предмети који су настали извршењем кривичног дела. Они се могу одузети и када нису у својини учиниоца ако то захтевају разлози опште безбедности или разлози морала. Одузимањем предмета трећа лица не губе право на накнаду штете од учиниоца. Ова мера се може изрећи факултативно или обавезно (Selinšek, 2007: 319).

Грчки Кривични законик (Lolis, Mangakis, 1973: 64) предвиђа одузимање предмета као меру безбедности у члану 76. Она се састоји у одузимању предмета којим је кривично дело извршено или предмета који је био намењен за извршење кривичног дела или предмета који су настали извршењем кривичног дела ако се налазе у својини учиниоца дела или неког од саучесника. Ови се предмети могу одузети од власника, чак и када није осуђен (нпр. ослобођен је од казне) ако то налажу разлози опште безбедности. Предмети се одузимају и од наследника учиниоца кривичног дела ако је одлука о њиховом одузимању постала правоснажна пре његове смрти.

И Кривични законик Италије¹⁵ у члану 240 предвиђа одузимање предмета као стварну меру безбедности. Њеном применом се од учиниоца одузимају предмети који су употребљени или су били намењени за извршење кривичног дела, као и предмети који су настали извршењем кривичног дела, под условом да постоји непосредна веза ових предмета са проузрокованом последицом кривичног дела. Законик познаје факултативно и обавезно одузимање предмета са циљем да се они поново не употребе за вршење кривичних дела.

Као посебна кривичноправна мера *sui generis*, одузимање предмета се јавља у следећим законодавствима:

Кривични законик СР Немачке у седмом одељку, у чл. 74–74б предвиђа одузимање предмета, заједно са одузимањем имовинске користи као посебну кривичноправну меру *sui generis* (Novoselec, 2004: 435). Применом ове мере одузимају се предмети који су настали извршењем кривичног

---

14 *Uradni list Republike Slovenije*, 55/08.

15 *Compendio di Diritto penale, Parte generale e speciale*, 8. Edizione, Simone, Napoli, 2004, str. 312.

дела или су били употребљени или су били намењени за извршење или припремање кривичног дела под следећим условима: 1) да је кривично дело учињено са умишљајем, 2) да предмети припадају или да на њих има право учинилац или саучесник у време доношења одлуке и 3) ако с обзиром на врсту предмета и околности постоји опасност да они могу послужити за извршење противправних дела или су иначе општеопасни.

Но, и када наведени услови нису испуњени, ови предмети се могу одузети од лица (члан 74а КЗ – проширено одузимање предмета) коме они припадају или у односу на њих има права: 1) које је из лакомислености допринело да ствар или право постану средство или предмет извршења или припремања кривичног дела и б) ако је предмете стекло на недостојан начин, иако је било свесно околности које дозвољавају меру њиховог одузимања¹⁶.

У Казненом закону Хрватске из 2011.године¹⁷ одузимање предмета је предвиђено у члану 79 као посебна кривичноправна мера *sui generis*, а не као мера безбедности. У образложењу овог решења се наводи да се она најчешће не изриче на основу опасности учиниоца, нити на основу опасности одузетих предмета. Под овим средствима се подразумевају средства било које врсте, материјална или нематеријална, покретна или непокретна, имовинска или неимовинска, као и правни документи којима се доказују права на тим средствима (Turković et al., 2013: 117). Применом ове мере се одузимају предмети и средства која су била намењена или су употребљена за извршење кривичног дела или су настала његовим извршењем ако постоји опасност да ће се она поново употребити за извршење кривичног дела.

Но, суд може одузети ове предмете и средства и када је њихово одузимање потребно ради заштите опште безбедности, јавног поретка или из моралних разлога (Grozđanić, Škorić, 2009: 2005). Одузети предмети и средства постају власништво Републике Хрватске, али то не утиче на право трећих лица на накнаду штете од учиниоца кривичног дела. Интересантно је решење према коме власник одузетог предмета или средства који није учинилац кривичног дела има право на повраћај предмета и средстава или накнаду њихове тржишне вредности из државног буџета, осим ако је најмање крајњом непажњом допринео да предмет или средство буде намењено или употребљено за извршење кривичног дела или да настане његовим извршењем или ако је прибавио предмет или средство знајући околности које омогућавају њихово одузимање. Изрицање мере

---

16 *StGB, Strafgesetzbuch*, 50. Auflage, Munchen, 2012, str. 51–52.

17 *Narodne novine Republike Hrvatske*, 125/11, 144/12, 56/15 i 61/15.

је факултативно, али се законом може прописати и обавезно одузимање предмета или средства.

И у Македонији одузимање предмета представља посебну кривичноправну меру предвиђену у глави седмој под називом „Конфискација (заплена) имовине и имовинске користи и одузимање предмета“, у члану 100а КЗ¹⁸. Применом ове мере нико не може да задржи или присвоји предмете који су прибављени кривичним делом. Зато се од учиниоца одузимају предмети који су употребљени или су намењени за извршење кривичног дела, без обзира на то да ли су у његовој својини или својини трећег лица, ако то захтевају интереси опште безбедности, јавног здравља или разлози морала.

Предмети се одузимају чак и када због стварних (недоступност учиниоца надлежним државним органима) и правних (застарелост, имунитет, душевна поремећеност настала после извршеног кривичног дела) сметњи није уопште могуће вођење кривичног поступка према учиниоцу кривичног дела (Камбовски, 2006: 769–771). Примена ове мере не утиче на право трећег лица на накнаду штете од учиниоца. Ови се предмети могу одузети и ако постоји опасност да поново буду употребљени за извршење кривичног дела. При томе је закон изричито одредио да се ови предмети неће одузети од трећег лица, осим ако је оно знало или је било дужно или могло да зна да се ради о предметима који су намењени или су употребљени за извршење кривичног дела. Под условима који су предвиђени у ратификованим међународним уговорима, одузети предмети се могу вратити другој држави (Марјановик, 1998: 178).

Као посебну меру, одузимање предмета у члану 69 предвиђа и Кривични законик Швајцарске¹⁹. Применом ове мере од учиниоца кривичног дела се одузимају предмети који су били намењени или су употребљени за извршење кривичног дела или су настали извршењем кривичног дела ако представљају опасност за јавну безбедност, морал или јавни ред. Одузети предмети се по одлуци суда могу и уништити (Серебреникова, Кузњецова, 2000: 32–33).

На крају, поједина кривична законодавства познају одузимање предмета као казну:

---

18 *Сл. весник на Република Македонија*, 37/96, 80/99, 4/02, 19/04, 81/05, 60/06, 73/06, 7/08, 139/08, 114/09, 51/11, 135/11, 185/11, 142/12, 166/12, 55/13, 82/13, 14/14, 27/14, 28/14, 41/14, 115/14 и 132/14.

19 *Schweizerisches Strafgesetzbuch* vom 21. Dezember 1937., Stand am 1. April 1996., Bern, 1997, str.25–26.

Као казну одузимање предмета познаје Кривични законик Бугарске у члану 53²⁰. Ова казна се састоји у одузимању одређених предмета у корист државе од учиниоца кривичног дела без обзира на његову кривицу. Применом ове казне од учиниоца се одузимају предмети: а) који су били намењени или су употребљени за извршење кривичног дела ако је поседовање тих предмета забрањено, б) који припадају учиниоцу кривичног дела, а у посебном делу Законика је прописано њихово обавезно одузимање и в) који су стечени (настали) извршеним кривичним делом. Ако се ови предмети не могу одузети од учиниоца кривичног дела (јер су уништени, изгубљени или се не зна где се налазе), учинилац је обавезан да плати новчани износ вредности тих предмета (Ненов, Стојанов, 1992: 274–276).

На крају, као посебну врсту алтернативне казне, одузимање предмета познаје и Кривични законик Француске. Наиме, у члану 131–6 је предвиђено да суд у поступку одмеравања казне учиниоцу кривичног дела за које је у закону прописана казна затвора, уместо прописане казне може изрећи одузимање предмета. Њеним изрицањем се учиниоцу кривичног дела одузимају одређена имовинска права – предмети које је учинилац употребио или наменио за извршење кривичног дела или предмети који су настали као резултат извршеног кривичног дела (Vouzelle, 1993: 178–179).

5. Одузимање имовинске користи прибављене кривичним делом

Поред стварне мере безбедности одузимања предмета, кривично право Републике Србије (као и бројна друга упоредна законодавства) познају и меру одузимања имовинске користи прибављене кривичним делом.

Мера одузимања имовинске користи је у домаће кривично право уведена 1959. године новелом Кривичног законика ФНРЈ²¹, и то као врста мере безбедности. Као посебна кривичноправна мера *sui generis*, како је данас одређена, она се састоји у одузимању од учиниоца кривичног дела новца, предмета од вредности и сваке друге имовинске користи која је прибављена кривичним делом (чл. 91–92 КЗ). Њена правна природа је спорна, па се у неким кривичним законима јавља као мера безбедности, односно као споредна казна. Ова мера има двојако одређени циљ: а) да нико не може да задржи имовинску корист прибављену кривичним делом и б) да се обештети лице које је оштећено извршеним кривичним делом (под условом да је ово лице познато и да је поднело благовремено имовинскоправни захтев за накнаду причињене штете).

---

20 *Сборник наказатељни закони, Наказателен кодекс, Софиа, 1995, стр.27.*

21 *Сл. лист ФНРЈ, 30/59.*

У основи примене ове мере се налази принцип правичности путем кога се успоставља имовинско (правно и фактичко) стање које је постојало пре извршења кривичног дела. Но, ова мера има и превентивни карактер јер се и само осуђено лице, као и потенцијални учиниоци кривичних дела теже одлучују на извршење кривичног дела (имовинског карактера из лукративних побуда) ако знају да прибављену корист не могу да задрже. Тако ова мера у својој природи садржи и казнене елементе, елементе зла које се наноси учиниоцу дела. Ради се о кривичноправној мери која се изриче супсидијарно одлуком суда само уколико имовинска корист још није враћена или њено одузимање није садржано у преходно досуђеном имовинско-правном захтеву.

Ова имовинска кривичноправна мера се често јављала у домаћој судској пракси о чему сведоче следећи примери: висину имовинске користи прибављене извршењем кривичног дела суд утврђује по службеној дужности и по слободној процени користећи по потреби и мишљење вештака (пресуда Врховног суда Србије Кж. Ок. 7/2005); суд је у обавези да када оптуженог огласи кривим за дело којим је прибављена противправна имовинска корист, пошто утврди њено постојање и висину, у изреци досуди њено одузимање у висини коју је утврдио (решење Врховног суда Србије Кж. 2294/2005); ако суд на основу доказа изведених у току доказног поступка оцени да је умишљајем окривљене било обухваћено остварење збира новчаних износа који су прибављени појединим кривичним делима, извршиће правну преквалификацију дела (решење Врховног суда Србије Кж. 323/2006); уколико суд пропусти да окривљеном, који је оглашен кривим за кривично дело неовлашћене производње и стављања у промет опојних дрога на тај начин што је опојну дрогу препродавао и тиме остварио приходе, изрекне меру одузимања имовинске користи, учинио је повреду кривичног закона у корист окривљеног (пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж. 199/2010); када суд у чињеничном диспозитиву утврди да је код окривљеног пронађен новац који потиче од кривичног дела продаје опојне дроге, тај новац се мора одузети (пресуда Апелационог суда у Београду Кж. 5767/2010).

Издвајање и осамостаљење мере одузимања имовинске користи у посебну кривичноправну меру произлази из чињенице што она нема карактер кривичне санкције коју изриче суд учиниоцу кривичног дела. Дакле, не ради се о примени кривичне санкције, већ о примени правног принципа – о реституцији или успостављању ранијег правног и фактичког стања који истовремено делује и као психолошка принуда на учиниоца да прибављање користи не може да буде мотив за предузимање криминалне делатности. Њена примена се темељи на принципу „*nullum commodum capere potest de*

sua proptia iniuria“ (нико не може да има користи од сопственог злодела). Одузимање имовинске користи треба разликовати од накнаде штете коју остварује оштећено лице, али и од привременог или трајног одузимања имовине сходно Закону о одузимању имовине проистекле из кривичног дела²².

Имовинска корист се одузима судском одлуком којом је утврђено извршење кривичног дела²³. Од учиниоца се обавезно одузима новац, предмети од вредности и друга имовинска корист који су прибављени кривичним делом, а ако одузимање није могуће (нпр. због тога што је предмет уништен, изгубљен или продат непознатом лицу), онда ће се учинилац обавезати: а) да преда у замену другу имовинску корист која одговара вредности имовине прибављене извршењем кривичног дела или проистекле из кривичног дела или б) да плати новчани износ који одговара прибављеној имовинској користи. Имовинска корист прибављена кривичним делом се одузима и од правног или физичког лица на која је пренесена без накнаде или уз накнаду која не одговара стварној вредности. Ова се корист одузима не само од учиниоца кривичног дела, већ и од другог лица које је извршењем кривичног дела такву корист прибавило у конкретном случају (Лазаревић, 2005: 285–289). У вези са применом ове мере у теорији и судској пракси се разматра питање појма имовинске користи. Под овом се коришћу подразумева сваки имовински ефекат који представља противправну добит за учиниоца. То нису само новац и предмети, већ и услуге, коришћење одређених предмета без давања адекватне противвредности, уштеде, имовинска погодовања и сл., дакле, све што има неку имовинску вредност или финансијске ефекте. Изван овог појма су нематеријална погодовања личне природе, осим ако немају непосредне финансијске предности, односно уштеде.

Као друго спорно питање у пракси јавља се утврђивање висине имовинске користи која се мора одузети одлуком надлежног суда. Овде се разликује неколико схватања. Најшире је схватање које тражи да се учиниоцу кривичног дела признају сви трошкови које је имао у вези или поводом извршења кривичног дела, док је насупрот њему схватање према коме учиниоцу не треба признати никакве трошкове, већ му

---

22 *Сл. гласник РС*, 32/13.

23 У вези са овим решењем треба истаћи дилему да ли се ова мера може изрећи према неурачунљивим лицима, малолетницима или лицима која учине противправно дело без кривице (с обзиром на објективно-субјективни појам кривичног дела који произилази из одредби Кривичног законика Србије) будући да тада нема одлуке суда којом је „утврђено извршење кривичног дела“ јер на стран учиниоца недостаје кривица као битни конститутивни елеменат појма кривичног дела.

треба одузети целокупну прибављену имовинску корист. Између ових је умерено схватање, према коме се учиниоцу дела при утврђивању висине прибављене имовинске користи морају признати одређени трошкови које је имао у вези извршења кривичног дела, али се ту схватања разилазе у погледу одређивања који су трошкови „оправдани“, односно који трошкови представљају материјални еквивалент за труд учиниоца уложен у радњу извршења кривичног дела или који произилазе из саме природе извршеног дела. Према „теорији салда“ од учиниоца кривичног дела се одузима само „чиста добит“, наиме од укупне вредности коју учинилац оствари извршеним кривичним делом одузимају се нужни трошкови и издаци учиниоца.

6. Закључак

Собзиром на то да имовински криминалитет од најстаријих времена до данас у свим савременим правним системима, па и у нашој држави, представља најобимнији део криминалитета уопште логично је да у систему мера друштвене реакције постоји више имовинских кривичноправних мера од којих су неке кривичне санкције, а друге су посебне кривичноправне мере.

Међу кривичним санкцијама, на првом месту, после укидања казне конфискације имовине (коју иначе предвиђају бројна савремена упоредна кривична законодавства, као и релевантни међународни документи ОУН и Савета Европе), новчана казна је најзначајнија имовинска казна која се примењује према учиниоцима ових дела. Она има снажно дестимулативно дејство на учиниоце имовинских кривичних дела који управо ова дела врше руковођени намером прибављања за себе или другог противправне имовинске користи или са побудом користољубља. Но, посебан значај међу санкцијама има и једина стварна мера безбедности – одузимање предмета који су употребљени или су намењени или су настали извршењем кривичног дела, при чему се ова мера примењује факултативно или обавезно, зависно од законом прописаних услова.

Поред ових имовинских санкција, у савременом кривичном праву значајну улогу у сузбијању и спречавању имовинског криминалитета имају још две мере, али које немају карактер имовинске кривичне санкције, иако се и њиховом применом учиниоцу одузимају или ограничавају одређена имовинска права. То су: а) одузимање имовинске користи прибављене кривичним делом и б) одузимање имовине проистекле из кривичног дела.

Литература

- Бабић, М., Марковић, И. (2008). *Кривично право. Општи део*. Бања Лука: Правни факултет
- Ваџић, Ф. (1998). *Kazneno pravo, Opći dio*. Zagreb: Informator
- Vouzelle, M. (1993). *Nouveau Code penal do 22. Juliet 1992*. Paris: Dalloz
- Grozđanić, V., Škorić, M. (2009). *Uvod u kazneno pravo, Opći dio*. Zagreb: Informator
- Gozđanić, V., Škorić, M., Martinović, I. (2013). *Kazneno pravo. Opći dio*. Rijeka: Pravni fakultet
- Ђорђевић, М., Ђорђевић, Ђ. (2014). *Кривично право*. Београд: Пројурис
- Јовашевић, Д. (2010). *Кривично право. Општи део*. Београд: Номос
- Камбовски, В. (2006). *Казнено право. Општ дел*. Скопје: 2. Август-Р
- Кокољ, М., Лазин, Ђ., (1986). *Имовинске кривичне санкције и мере у југословенском кривичном праву*. Београд: Научна књига
- Lazarević, Lj., Vučković, B., Vučković, V. (2004). *Komentar Krivičnog zakonika Crne Gore*. Cetinje: Obod
- Лазаревић, Љ. (2005). *Коментар Кривичног законика Републике Србије*. Београд: Савремена администрација
- Lolis, N., Mangakis, G. (1973). *The Greek Penal Code*. London: Sweet-Maxwell
- Марјановић, Г. (1998). *Кривично право. Општ дел*. Скопје: Просветно дел
- Ненов, И., Стојанов, А. (1992). *Наказатељно право на Република Булгарија. Обша част*. Софиа: Софи-Р
- Николић, Д. (1991). *Кривични законик Кнежевине Србије*. Ниш: Градина
- Novoselec, P. (2004). *Opći dio kaznenog prava*. Zagreb: Pravni fakultet
- Раџић, В., Grozđanić, V., Veić, P. (2007). *Komentar Kaznenog zakona*. Zagreb: Narodne novine
- Радовановић, М. (1975). *Кривично право. Општи део*. Београд: Савремена администрација
- Selinšek, Lj. (2007). *Kazensko pravo. Splošni del in osnove posebnega dela*. Ljubljana : Založba GV
- Серебреникова, А.В., Кузњецова, Н.Ф. (2000). *Уголовниј кодекс Шведцарији*. Москва: Зерцало
- Срзентић, Н., Стајић, А., Лазаревић, Љ. (1994). *Кривично право. Општи део*. Београд: Савремена администрација
- Стојановић, З. (2002). *Коментар Кривичног закона СР Југославије*. Београд: Службени лист

- Таховић, Ј. (1956). *Коментар Кривичног законика*. Београд: Научна књига
- Томић, З. (1990). О правној природи мјере одузимања предмета у нашем кривичном праву. *Годишњак Правног факултета у Сарајеву*. 38. 202–206
- Турковић, К. et al. (2013). *Коментар Kaznenog zakona*. Загреб: Народне новине.
- Норватић, Ж. (2003). *Kazneno pravo. Опћи dio*. Загреб: Правни факултет
- Чубински, Н. (1934). *Научни и практични коментар Кривичног законика Краљевине Југославије*. Београд: ИКП Геца Кон
- (1995). *Сборник наказатељни закони. Наказателен кодекс*. Софија: Софи-Р
- (1997). *Schweizerisches Strafgesetzbuch vom 21. Dezember 1937*. Stand am 1. April 1996. Bern: Herausgegeben von der Bundeskanzlei
- (2004). *Compendio di Diritto penale. Parte generale e speciale*. 8. Edizione. Napoli: Simone
- (2013). *StGB. Strafgesetzbuch*. 50. Auflage. Munchen: Beck
- (2013). *Schweizerisches Strafgesetzbuch. StGB*. 7. Auflage. Zurich: Liberalis Plus

Прописи

- Narodne novine Republike Hrvatske. Br. 125. 2011, 144. 2012, 56. 2015, 61. 2015
- Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine. Br. 36. 2003, 37. 2003, 21. 2004, 69. 2004, 18. 2005, 42. 2010, 42. 2011, 59. 2014, 76. 2014
- Службени весник на Република Македонија. Br. 37. 96, 80. 99, 4. 2002, 19. 2004, 81. 2005, 60. 2006, 73. 2006, 7. 2008, 139. 2008, 114. 2009, 51. 2011, 135. 2011, 185. 2011, 142. 2012, 166. 2012, 55. 2013, 82. 2013, 14. 2014, 27. 2014, 28. 2014, 41. 2014, 115. 2014, 132. 2014
- Službeni glasnik Bosne i Hercegovine. Br. 3. 2003, 32. 2003, 37. 2003, 54. 2004, 61. 2004, 30. 2005, 53. 2006, 55. 2006, 32. 2007, 8. 2010, 47. 2014, 22. 2015, 40. 2015
- Službeni glasnik Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine. Br. 33. 2013
- Службени гласник РС. Br. 85. 2005, 88. 2005, 107. 2005, 72. 2009, 111. 2009, 121. 2012, 104. 2013. 108. 2014
- Службени гласник РС. Br. 72. 2011, 101. 2011, 121. 2012, 32. 2013, 45. 2013, 55/2014
- Службени гласник РС. Br. 32. 2013
- Службени гласник Републике Српске. Br. 49. 2003, 108. 2004, 37. 2006, 70. 2006, 73. 2010, 1. 2012, 67. 2013
- Службени лист СФРЈ. Br. 44. 1976
- Службени лист ФНРЈ. Br. 13. 1951
- Службени лист ФНРЈ. Br. 30. 1959

Službeni list Crne Gore. Br. 70. 2003, 47. 2006, 40. 2008, 25. 2010, 32. 2011, 40. 2013, 18. 2015

Uradni list Republike Slovenije. Br. 55. 2008

Dragan Jovašević, LL.D

Full Professor,

Faculty of Law, University of Niš

THE APPLICATION OF THE SAFETY MEASURE OF FORFEITURE OF INSTRUMENTA SCCLERIS

Summary

All criminal legislations envisage a system of different criminal sanctions and measures for preventing and counteracting crime in general and property crime in particular. Nowadays, property crimes are the most frequent and prominent form of crime, both in Serbia and in other countries. As an efficient social response to the commission of such criminal offences, criminal legislations prescribe different types of punishment for the perpetrators of property crimes. The imposed measures may include: 1) property-related penalties: fine and confiscation of property; 2) safety measure that includes seizure of objects, 3) confiscation of financial benefits obtained by the commission of a criminal offence; and 4) confiscation of property acquired by the commission of a criminal offence. Considering the specific nature, character, effects and significance of these crimes, the most prominent among these measures are financial criminal sanctions and measures. The nature of these criminal offences and the perpetrators' personality necessitate the use of a special financial sanction: the forfeiture of instrumenta sceleris, as a safety measure which has a repressive as well as a preventive effect. In this paper, the author discusses the concept, characteristics, distinctive features, and the system of imposing the safety measure of forfeiture according to the new legal solutions prescribed in the Criminal Code of the Republic of Serbia and the comparative criminal law.

Key words: *property crime, criminal sanctions, safety measures, forfeiture of instrumenta sceleris, criminal offence.*

